

KRONIKA

WIADOMOŚCI KRAJOWYCH I ZAGRANICZNYCH.

Jutro Ś. Joachima Opiek. Najś. Marji Panny.
Wschód słońca o g. 5 m. 8.—Zach. o g. 6 m. 53.

Biuro Redakcji przy ulicy Krakowskie-Przedmie-
ście w domu Nro 391. naprzeciw Saskiego placu.

Dziś rano stopni ciepła 13. wczoraj w poł. cie. 16.
Wysokość wody na Wiśle stóp 2 cali 6.

Z Peter sburga, d. 6 (18) Sierpnia.

TRAKTAT HANDLU I ŻEGLUGI, ZAWARTY POMIĘDZY ROSSJĄ
I FRANCJĄ. D. 2 (14) LIPCA 1857 ROKU.

(Ciąg dalszy.)

Art. 10. Postanawia się ostatecznie, iż artykuły
poprzedzające nie mają rozciągać się na żeglugę
przybrzeżną każdego z dwóch państw, która to
żegluga dozwoloną jest wyłącznie fladze naro-
dowej.

Art. 11. Wszystkie produkta lub inne artykuły
handlu których przywóz lub wywóz na statkach
krajowych dozwolony jest w posiadłościach jednej
w wysokich stron układających się, mogą być
również przywożone tam lub wywożone z tamtąd
na statkach drugiego państwa. Towary przywo-
żone do portów Rossji lub Francji na statkach
którego z tych dwóch państw, mogą być sprze-
dawane konsumentom, expedjowane transito lub
wywożone napowrót, lub też nareszcie składane
czasowo na skutek życzenia właściciela lub jego
agentów, bez ulegania za to żadnym innym opła-
tom za skład i dozór, ani też innym jakimkolwiek
bądź warunkom składu tymczasowego, jak tylko
tym, jakim ulegają obecnie lub ulegać będą na
przyszłość towary przywiezione na statkach kra-
jowych.

Art. 12. Towary wszelkiego rodzaju, przywo-
żone do Rossji pod flagą Francuską, jakiegokol-
wiek będą one pochodzenia, tudzież towary wszel-
kiego rodzaju, przywożone bezpośrednio z Rossji
do Francji pod flagą Rossyjską, korzystać będą
z tych samych przywilejów, zwrotów opłat, z pra-
miów lub innych jakichkolwiek bądź ulg, i nie
będą wzajemnie ulegać innym, lub większym, cel-
nym albo przewozowym opłatom, pobieranym na
rzecz skarbu, stowarzyszeń, cechów miejscowych,
osób prywatnych lub innych jakichkolwiek instytucji,
ani też innym jakim formalnościom, jak tylko tym,
jakie są ustanowione dla towarów przywożonych
pod flagą narodową. Postanawia się, że statek
Rossyjski zawijający do jednego lub kilku por-
tów obcych, nie traci przez to prawa bezpośred-
niego przywozu, jeżeli wszelakoż statek ten nie
w portach takowych nie ładował; takż przywilej

nadaje się we Francji i tym statkom Rossyjskim,
które zostawia w jednym z portów obcych część
swego ładunku. Jednakże parostatki Rossyjskie,
które utrzymując od rządu zapomogę, utrzymują
stałą i w terminach oznaczonych komunikację
między portami Rossji południowej a Marsylją,
używać będą w tym ostatnim porcie praw statków
krajowych i uskutecznione przez nie w portach
obcych czynności handlowe nie mają pozbawiać
je przywileju bezpośredniego przywozu, służące-
go towarom, które w dokumentach okrętowych
wskazane są jako naładowane w Rossji. W skutku
postanowień powyższych wyszczególnionych, żadna
opłata dodatkowa nie będzie pobierana we Francji
od towarów przywożonych bezpośrednio z Rossji
pod flagą Rossyjską, ani też w Rossji od towa-
rów przywożonych pod flagą Francuską. Obok
tego NAJJAŚNIEJSZY CESARZ Wszech Rossji oświad-
cza, że postanowienia objęte Ukazem z d. 19go
Czerwca 1845 r. nie będą w żadnym razie stosowa-
wane ani do handlu, ani do żeglugi Cesarstwa
Francuskiego, w jakikolwiek bądź sposób takowe
uskuteczniane będą, czyto bezpośrednio, czy z za-
wianiem do portów obcych. (d. c. n.)

Polskiego, na zasadach NAJWYŻSZEGO Ukazu z dnia
15 (27) Maja 1856 r.

Magistrat miasta Warszawy.—Celem uczczenia pa-
miątki obchodu w d. 5 (17) października 1850 r.
jubileuszu 50-letniej służby s. p. JO. Xięcia Namiestnika
Królestwa, feldmarszałka hr. Paszkiewicza Erywań-
skiego Xięcia Warszawskiego, w stopniach oficerskich,
dozór bóżniczy okręgów Warszawskich złożył za ze-
zwoleniem rządu, w Banku Polskim kapitał rs. 3750,
jako wieczny fundusz przez gminę tutejszą Izraelitów
z ofiar dobrowolnych utworzony, z przeznaczeniem
procentu co rok przypadającego na uposażenie jednej
z panien niezamężnego stanu, w dniu 5 (17) Paździer-
nika lub w razie przypadającego święta uroczystego
dworskiego, kościoła chrześcijańskiego albo wyznania
mojżeszowego w przeddzień święta każdego roku przy-
znawać się mającego kolejną lat, raz kandydatce wy-
znania mojżeszowego, drugi raz kandydatce wyznania
chrześcijańskiego, zpryżnaniem pierwszeństwa córkom
wojskowych. Z funduszu tego, podobnie jak w latach
zeszłych przyznane będzie w r. b. d. 4 (16) Paździer-
nika, jako przed szabasem w d. 5 (17) Paździer-
nika przypadającym wyposażenie, które w r. b. z kolei
przypada kandydatce wyznania mojżeszowego. Magi-
strat zatem, podając o tem do wiadomości, informuje
zarazem kandydatki, chcące korzystać z powyższego
funduszu, iż winny zgłosić się piśmiennie do prezydenta
miasta najpóźniej do d. 24 Września (6 Paździer-
mka) r. b. i złożyć następujące dowody swęj kwalifikacji:
1) świadectwo Warszawskiego ober-policmajstra, że
tak rodzice kandydatki, jak i ona sama są stałymi
mieszkańcami m. Warszawy i xięgami stałej ludności
objęci; 2) świadectwo przez dwóch tutejszych wiaro-
godnych właścicieli domów jakiegobądź wyznania, pod
względem stanu ubóstwa kandydatki, oraz co do kon-
duity przez dozór bóżniczy sprawdzone i poświad-
czone; 3) metrykę urodzenia na dowód że kandydatka
nie ma mniej nad lat 16, ani więcej nad lat 25 wieku
skończonych. Uprzedza się w końcu, że wyposaże-
nie to nie zaraz za przyznaniem wypłaconem będzie; lecz
ulożowanem zostanie w Banku Polskim na procent na
imie i rzecz kandydatki, której przyznane, a wyposa-
żona tylko procent od summy posagowej pobierać bę-
dzie z Banku, licząc od d. 5 (17) Paździer-
nika r. b. aż do dojsia do pełnoletności sama w asystencji opieki
prawnej; kapitał zaś dopiero wtenczas będzie mogła
odebrać, gdy złoży magistratowi dowód pójścia za

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

NAJJAŚNIEJSZY PAN, zgodnie z wnioskiem JO.
Xięcia Namiestnika Królestwa, Najmilsiościwięj
zezwoić raczył na pozostawienie w Królestwie na
zasadach NAJWYŻSZEGO Ukazu z d. 15 (27) Maja
1856 r., wyszłego za granicę po rokoshu 1831 r.
Alexandra Skarzyńskiego, który powróciwszy
z Ameryki, oddał dobrowolnie los swój pod de-
cyzję rządu.

— NAJJAŚNIEJSZY PAN, w skutku przedstawienia
JO. Xięcia Namiestnika Królestwa, Najmilsiościwięj
zezwoić raczył przebywającym za granicę wy-
chodzącym Polakom: Franciszkowi Grabowskiemu,
Alexandrowi Baranowskiemu, Józefowi Jurczew-
skiemu, Szymonowi Borońskiemu, Teofilowi Bus-
kiemu, Teodorowi Szalas, Ignacemu Szczuka, Fe-
lixowi Jarocińskiemu, Mikołajowi Wyszyńskiemu
i Hipolitowi Rożańskiemu, powrócić do Królestwa

Były to słowa, których zaledwie się można
było po Annuncjacie spodziewać.

Ale mniszka słuchała ją obojętnie i patrzy-
ła na nią wzrokiem kamiennym. Wysłuchała
nareszcie, otworzyła swą tabakierkę, wzięła
szczyptę tabaki i odeszła krokiem powolnym,
jakby nic nigdy nie było.

W tej chwili weszła do komnaty Marta ko-
wanka.

Dawna piastunka swojej złotej panienci od-
zyskała już teraz dawną swoją swobodę, i
wolno jej było wchodzić na zamek zawsze i
o każdej godzinie.

Kiedy Annuncjata ją obaczyła, przybiegła
do niej z taką radością, jak gdyby jej Bóg wie
odkąd nie widziała i jakby teraz tylko na nią
czekała.

Mniszka odsunęła się na bok i założywszy
ręce za siebie, patrzyła na tę scenę więcej
może z ironją, niż z ciekawością, więcej z zim-
ną pogardą, niż z oburzeniem.

— Ach! moja Marto kochana! — wołała
Kasztelanka, biegnąc ku niej, — przecież na-
reszcie przychodzisz! No i cóż tam? gdzie by-
łaś? z kąd wracasz? co mi dobrego przynosisz?

— Byłam, moja złota panienko, nieledwie
wszędzie, ale nic nie przynoszę.

— Nic? i znowu nic? i jeszcze nie! o! cóż
się dziś dzieje na tym świecie!... Jakże więc?
nigdzie nie było takiego zjazdu, żeby się na
nim znaleźli wszyscy?

— Nigdzie moja panienko. Po kilku, po
kilkunastu, zjeżdżają się w każdym dworze,
ale nigdzie nie słyhać, żeby coś uczyniono.

— O! jest to doprawdy nie do pojęcia! —
A cóż starosta bydgoski, opiekun mój, najpo-
pularniejszy człowiek w powiecie? czy byłas
u niego? czy prosiłaś go, aby tu do mnie przy-
jechał?

— Byłam, dziś rano byłam, prosto od nie-
go powracam. Pan starosta przyrzekł mi świe-
cie, że jeszcze dziś, choćby w nocy, będzie
pewnie na zamku.

— O! żebyż tylko dotrzymał!

— Dotrzyma, moja paniesko, pewno do-
trzyma, — odpowiedziała Marta i chciała dalej
coś mówić, zapewne opowiadać wiadomości i
wieści, które nazbierała w swojej wędrówce,
kiedy wtem raczej wpadł do komnaty, niżeli
wbiegł, starosta bydgoski.

— Ach! pan Gałęcki! — zawołała Kaszte-

Annuncjata.

POWIEŚ HISTORYCZNA

przez

Zygmunta Kaczkowskiego.

Tom II.

(Ciąg dalszy).

Przy tych ostatnich słowach Annuncjata
zerwała się z miejsca i stanęła na noga ch.
I stanęła wyprostowana, smukła, wysoka jak
sosna; zdawało się, jakby w tej chwili o dru-
gie tyle wyrosła i jeszcze rosła, ażeby runąć
potem na mniszkę i na proch ją zdruzgotać.
Ale zachwiała się wreszcie i tylko patrząc
zdziwionemi oczyma na ciotkę:

— Idźcie wy! — zawołała, — idźcie wy
sobie odemnie! Bo albow ja szalona na pra-
wdę, albo wy nie macie rozumu! A jeśli ja
szalona, zaprawdę powiadam wam, żadnej
sprawy nie miejcie ze mną, bo szaleni dziwnie
się lubią obchodzić z tymi, którzy ich biją ro-
zumem.

...pomimo niepójścia
...stapieniem tych wa-
...ażenia nastąpień.
...wylegitymowanych
...zydent, rzeczywisty
...cancellarji *Luceński*.

Kroniki.

Sierpniak, s. 1857 r.
Włocławski. — *Podróż hr. Konstantego Tyszkiewicza po Wilji.* — *Blachy dawnych rycin Polskich.*

Wspominaliśmy już w jednej z uprzednich naszych korespondencji, że letnie miesiące dla Wilna z samą naturą swojej niezbyt ruchliwego, są miesiącami spoczynku, snu i zupełnej energii, co się nietylko przejawia w braku naówczas prawie wszelkiego towarzyskiego życia, ale i w samej nawet powierzchowności miasta: ulice puste jak po morowej zarazie, rzadko się po nich przesuwają leniwym krokiem odwiecznie zamieszkałe i nigdy niewydalające się z murów figury z długimi znudzonemi minami, na których wielkim drukiem wypisany brak myśli, ociężałość i znudzenie fizyczne, rzadziej jeszcze ujrzenie ciągnące się gdzieś gdzieś zajęte dorożki i staroświeckie kocze wieśniaków przybyłych za nagłym interesem koczem, w których pono Adam do Ewy w konkury jeździł, lub żeby nie popełnił anachronizmu, robione za króla Cwiczka w Pacanowie, gdzie dziś tylko kozy kują, jedna zaledwie Niemiecka ulica bardziej ożywiona, bo zamieszkała przez żydów, którzy wiecznie włóczą się po niej i wszystkie szacherki układają na trotuarach, zebrawszy się kupkami u bram swoich smrodliwych domów, jak roje pszczoł przy otworze w ulu. Część tych miłych pszczołek wylatuje temi czasami z miasta na prowincję dla wysysania miodu.... z intrat obywatelskich, boć już dojrzeła żytko, pszenica, kartofle, czas wybadywać stan urodzajów, robić umowy, dawać zadatki i od potrzebujących nagle grosiwa nabywać zboże choćby i na pniu jeszcze, — przeto i żydzi mniej wpływają na ruch uliczny jak to bywa w czasie kontraktów, karnawału i sejmików, słowem najwyrozumialszy brukobój i najmniej wymagający gapimucha nie znajdują rozrywki na ulicach i z bólem w sercu.... a cygarem w ustach, muszą się wlec za miasto na pohulanke do nowego *Vauxhallu* na Antokol do Sapieżyńskiego ogrodu, na Popławy, na Rosę i t. p. O teatrach, balach i wieczorach niema tu i mowy — wszystko co żyło, czyli raczej wszyscy, którzy mieli pretensję do jakiegokolwiek rodzaju objawienia towarzyskiego życia, wyruszyli na wieś gdzie się poją ciepłym powiewem letniego wiatra, wonia kwiatów, śpiewem ptaszków, srebrzystym polyskiem księżycy i rumieńcem jutrzeńki, wszystkimi temi trunkami, któremi zawsze tak hojnie szafują feljetoniści waszych gazet, przyjmując u siebie młodocianą wiosnę i dojrzałe lato.

Wbrew przyjętej powszechnie opinji, *miesiąc miodowy* dla mieszkańców Wilna nie jest miesiącem miodów (może dla tego, że już na Litwie niema

dobrych lipców) i rzadko jaka nadzwyczajna okoliczność przerwie i urozmaici na chwilę jednostajność codziennych niemilych zajęć powszedniego życia rzemieślnika, białalicy i doktora; w tym roku np. przyczynia się nieco do ożywienia naszego miasta nowo założony park z *Vauxhallem*, który jak wszelka nowość zwabia jeszcze i bawi niezliczonych wileńczuków, wysilając się o ile możności, żeby się wydać nowym, wesołym i niepospolitym. 14 (26) lipca odbyła się w *Vauxhallu* maskarada, prawda że niebardzo liczna bo wszystkiego złożona z pięciu masek, zawsze jednak maskarada; 15go zaś obchodzono w nim imieniny JW. Jenerał-Gubernatora, rano było składkowe śniadanie, wieczorem illuminacja i koncert pana Tropiańskiego na skrzypcach i na klarncie. Tropiański jest artystą z rzeczywistym talentem, wiele wyrobionym, którego wszakże nasza publiczność łatwo się uprzedzająca i idąca za zdaniem ludzi niemających sądu, niedosyć ocenia. Na tym obchodzie swoich imienin nie znajdował się Jenerał Nazimow będąc podówczas w Połudzie do tąd przeprowadzał swą małżonkę i dziś tam bawiącą. Drugim faktem wpływającym na życie mieszkańców naszego miasta zajmującym ich uwagę i podzielałym ciekawość, jest komitet włocławski, zgromadzony 15 b. m. a otwarty 16. w tym dniu odbyła się pierwsza sesja, z której o ile wiemy, trudno wnosić o ostatecznym wyniku narad, sądzymy jednak, że mniej więcej zgodne zdania szanownych członków, nieprzedstawiające przeciwności w rozstrzygnięciu najglówniejszej kwestji, spowodują prędkie, pomyślne, zgodne z zamiarami rządu i odpowiednie żądaniom ogółu postanowienie. Komitet składa się z następujących osób: Z gubernialnego marszałka Domejki, z marszałka powiatu Wileńskiego Pisanki i deputowanych: Sidorowicza, Kostrowickiego i Dukszty, z marszałka powiatu Święciańskiego Stanisława Chomińskiego, deputowanych: Gelinga, Ignacego Chodźki i Dowgiałły, z marszałka powiatu Dziśnieńskiego X. Lubeckiego, deputowanych: hr. Rajnolda Tyzenhauza, Łopacińskiego i Korsaka, z marszałka powiatu Oszmiańskiego Jana Lubiańskiego i z deputowanych: Dmochowskiego i Rymszewskiego, z marszałka powiatu Wielejskiego Tukały i z deputowanych: Justyna Chomskiego, Olendzkiego i Szyszki, z marszałka powiatu Lidzkiego Butkiewicza i z deputowanych: Turskiego, Zórawskiego i Brochockiego, z marszałka powiatu Trockiego Hipolita Żylińskiego, z deputowanych: Seweryna Romera i Marcina Rosochackiego, — przytem kilka jeszcze innych osób zostało zawezwanem do kompletu.

W dniu 24 miesiąca czerwca, odbyło się nadzwyczajne posiedzenie komisji archeologicznej (jako już o tem donosił Kurjer Wileński) pod prezydencją Michała Balińskiego, a to z powodu przybycia jej rzeczywistego członka hr. Konstantego Tyszkiewicza, który podróżując po Wilji, zastanowił się na parę dni w Wilnie. Przyjęty na brzegu przez niektórych członków komisji, powitany na posiedzeniu mową vice-prezesa i wyra-

zami wdzięczności w imieniu całego zgromadzenia za podjętą w szlachetnym celu pracę, przeprowadzony następnie do Ponar biskupich popłynął, dalej szanowany uczony, kończąc swą kilkotygodniową wycieczkę. Bawiąc po jego wyjeździe z Wilna na wsi u jednego obywatela powiatu Trockiego mieszkającego nad Wilją, mieliśmy sposobność poznania tego wielce znakomitego człowieka, który w podeszłym już wieku z młodzieńczym zapałem, w małym baciku, urządzonym jednak z całym komfortem, przedsięwziął uciążliwą podróż w celu zbadania pod wszelkimi względami brzegów, koryta i okolic Wilji. Hrabia Konstanty Tyszkiewicz miał z sobą geometrę zdejmującego najszczegółowszy plan rzeki i malarza rysującego widoki miejsc historycznych lub malowniczych, a sam pisał dziennik podróży, stanowiący już wówczas spory tom. Hrabia ma zamiar wydać go pod tytułem: *Wilja*, z załączeniem mappy tej rzeki i dwóch rycin z rysunków Antoniego Zaleskiego, wyobrażających sceny z *legendy o źródle Wilji* odkrytej po raz pierwszy przez niego przy zbieraniu podań i pieśni gminnych; będzie to dzieło jak jedyne u nas w swoim rodzaju, tak wielce zajmujące, bo nietylko znajdują się tam studja nad zwyczajami, podaniami i w ogólności nad charakterem tutejszego ludu, ale zarazem wiadomości statystyczne, geograficzne, historyczne i archeologiczne, napisane gruntownie i przystępnie; urozmaicone opowiadaniem przygód samego autora podczas tej wyprawy, opowiadaniem pełnemi dowcipu i humoru, słowem ujrzymy prawdziwą jaką być powinna podróż. A umie też hr. Tyszkiewicz wszędzie wnikać, wszystko poznać i zbadać należycie; co nasze swojskie, co rzuca choć najmniejszy promień światła na przeszłość kraju, co wyjaśnia charakter dawnego życia praocjów i wiedzie do szerszego poznania teraźniejszości, z której ma powstać przyszłość nasza, wszystko to go zajmuje, wszystko to on ukochał i życie temu poświęcił. Z jakąż to przyjemnością słuchaliśmy gdy nam mówił o rozmaitych swoich spostrzeżeniach, odkryciach i zbiorach, których znaczną ilość posiada w dziedzicznym swym majątku Łohojsku w gubernii Mińskiej? Między innymi rzeczami wzmiankował hr. Konstanty, że jest właścicielem wielu starożytnych blach sztycharskich polskich, nieznanymi dotąd i nadzwyczaj ciekawych, szczególnie dużej blachy wyobrażającej Jana IIIgo pod Wiedniem; zamierza sprowadzić prassy (podobno za pośrednictwem p. Fajansa), i odbić ryciny, które będą tworzyć arcy-znakomitą zbiór pomników sztuki ojczyściej; przytem w bibliotece Łohojskiej ma bardzo rzadkie *inkunabuly* mianowicie śpiewnik Zygmunta Augusta, czyli noty Gomółki do psalmów Jana Kochanowskiego, czego nawet Lelewel nie widział, lecz tylko wiedział, że się znajdują na Litwie tej rzadkości dwa exemplarze, które zbiegiem wypadków dostały się dwóm braciom Tyszkiewiczom i jeden z nich jest w Muzeum w Wilnie, drugi w Łohojsku. Koło Kiernowa kopiąc litewskie kurhany, hr. Konstanty odkrył szkielet nie leżący jak za-

lanka, zwracając się prędko ku niemu, — cóż się dzieje, u Pana Boga! że pan starosta tak zapomniał o swojej pupilli?

— Nic się nie dzieje, moja mościa pani, — odpowiedział na to z uspokajającym uśmiechem starosta, ściskając i całując ją w rękę, — niechno mi moja pani będzie całkiem spokojną. Burzy się to, burzy, ale jeszcze się nie zburzyło.

— Jeszcze się nie zburzyło! — zawołała Annuncjata, — proszę pana starosty, niech pan siada i niech mi pan z łaski swojej opowie wszystko, co się dzieje. Jestem niespokojną do najwyższego stopnia.

— Zaraz, zaraz, służby moje powolne.... Przewielebnej xieni mojej i dobrodziejce moje ukłony!

— Kląniam waszmości.... odpowiedziała mniszka, — ale proszę sobie nie przerywać, będę także słuchać ciekawie.

Tu siedli wszyscy a starosta tak zaczął:

— Otóż powiem najpierw moim kochanym paniom, że jesteśmy teraz w niemałym kłopotcie, a prawdę mówiąc, w prawdziwym barszczu. Bodajby jeno niewleźć w jakie nieszczęście!

— Ale cóż za nieszczęście? — zawołała Kasztelancka porywco, — przecież panowie wiecie, że konfederacja już zawiązana jest w Barze, inne prowincje idą wteż tropy, a cóż tu myśleć? czy to pierwsza konfederacja jest w Polsce? mamże je wyrachować na palcach?....

— Nie wątpię o tem, — odpowiedział na to starosta z uśmiechem, — że waszmość panna to doskonale potrafisz, ależ nie o to tu idzie. Bo konfederację zawiązać, nie wielka sztuka; nie chwalać się, gdybym się wziął, tobym w to sam jeszcze dzisiaj potrafił...

— Panie starosto! — zawołała Annuncjata błagalnym głosem.

— Cha, cha, cha! — śmiał się na to starosta, całując powtórnie ją w rękę. — waszmość panna masz złote serce, ale *sciendum*, że w takich sprawach nie dość na sercu, bo tu rzecz główna zastanowienie. Konfederacja generalna jest zawiązana, to prawda, ale czy wiemy o tem?

— A juźci wiemy?

— A z kąd wiemy?

— Z kąd?.... toż przecie już od tygodnia i nawet więcej....

— Cóż od tygodnia?

— No cóż! wieść za wieścią przychodzi, czyż to nie dosyć?

— Dosyć może dla wiadomości prywatnej, ale bardzo niedosyć do spisania się i manifestowania w grodzie. Boć manifest to jest akt urzędowy, a taki akt nie sporządza się inaczej, jak tylko także na urzędowej podstawie. A czy mamy my jakiś urzędowy akt w ręku od konfederacji generalnej, któryby nas powoływał i upoważniał do tego?

— Och! jeśli panowie zaczniecie wdawać się w akta, to powiadam wam, że taki wstyd naszemu województwu zrobicie, jakiego może w całej próżnoby szukać historii. Pięknież to będzie! Konfederacje ziem innych może już kilkakrotnem się okryją zwycięstwem w polu: a sieradzanie będą akty spisywać strzeliste!

— Zwycięstwem w polu? — zapytał nie bez zdziwienia starosta, — a cóż to waszmość panna rozumiesz? czy to ta konfederacja wiąże się na to, aby *eo instante* wyruszać w pole?

— A na cóż?

— Na co? Ja to rozumiem całkiem inaczej, bośmy też przecie i z panem Kasztelanem nie

zwyczaj, ale siedzący na deszczule z czaszką kobiety pod nogami, a były one w skórzanym obuwiu, bo znalazł podeszwę prawie w całości przechowaną i mówił, że to jest zaledwie drugi przykład w całym ciągu archeologicznych poszukiwań w Litwie; pierwiej nieco, zawsze jednak w czasie niniejszej podróży, wykopał w kurbanie monety z czasów panowania Kazimierza Jagiellończyka, co dowodzi że jeszcze się w wielu miejscach po przyjęciu chrześcijaństwa utrzymywało się pogaństwo, lub że pomiędzy Litwinami chrześcijanami trwały przy grzebaniu zwłok pogańskie zwyczaje. Lecz poświęcając się nauce starożytności, hr. Tyżkiewicz przedewszystkiem stara się w dzisiajszych zwyczajach ludu rozpoznawać co w nich pozostało z czasów pogańskich i zrobił dużo na tej drodze ciekawych odkryć; powiadał że w wielu miejscach na Litwie lud ma zwyczaj po śmierci jednego z członków rodziny, kłaść gdziekolwiek na strumieniu, w rowie lub błocie kładkę na pamiątkę nieboszczyka z wyrzniętą na niej jego stopą, a także niedaleko od tak zwanego *Monasteryka* w Borysowskim powiecie, gdzie się znajduje kościół postawiony na cześć świętego słynnego cudami, jest także błoto zasłane ogromną masą kładek coraz to przybywających, które wieśniacy składali tam jako exwota po doznaniu cudu i dziś składają w nieszczęściach i w chorobach, wyrzynając na nich ręce, nogi, nosy, oczy, stosownie do rodzaju cierpienia, tak jak to ma miejsce na exwotach wieszanych powszechnie przy cudownych obrazach. Niepodobna zapamiętać wszystkiego co w potocznej, ożywionej, wesołej i dziwnie miłej konwersacji, opowiadał hr. Konstanty Tyżkiewicz, lecz wszystko co mówił objawiało w nim człowieka oddanego z prawdziwym zamiłowaniem nauce, człowieka przynoszącego jej w ofierze, zdrowie, mienie i przyjemność życia dostatniego obywatela; piękny to i rzadki przykład godny naśladowania, który i współcześni ocenią i potomność przechowa w pamięci. (d. n.)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE

Depesze Telegraficzne.

London 25 Sierpnia. Wczorajsza *Morning Post* zawiera gwałtowne oskarżenie przeciw powstańcom indyjskim; utrzymuje ona, że należy dać surowy przykład, obchodząc się jak najostrzej z królem i ludem państwa Oude. Dziennik ten przyznaje, że liczba powstańców w Gwalior wynosi 8000 ludzi. Mniemają, że armje krajowe prowincji Madras i Bombay pozostaną wiernymi.

London 26 Sierpnia. Na wczorajszym posiedzeniu Izby niższej lord Palmerston oświadczył, że zamknięcie teraźniejszych posiedzeń prawodawczych nastąpi w przyszły piątek. Izba niższa przyjęła zmiany poczynione w bilu o rozwodach przez Izbę lordów. Obie Izby odroczyły się do piątku.

Wiedeń 24 Sierpnia. Jego Ces. Mość Cesarz Franciszek-Józef, odjechał ztąd wczoraj do Węgier.

mało o tem mówili, i dzisiaj mówi się o tem z innymi, a wszyscy to rozumieją tak samo?

— Cóż rozumieją?

— Rozumieją, że trza się skonfederować, stanąć *unitim* i wnieść manifesty do grodu; ale nie na to, aby krew zaraz przelewać, tylko aby królowi głośno przypomnieć niedotrzymanie Paktów Conventów. Taka jest myśl nasza od dawna, taka też jest konfederacja.

— Pan Bóg będzie prawdziwie łaskaw na naszą Rzeczpospolitą, — rzekła na to Annuncjata, — jeżeli taka konfederacja cel zamierzony osiągnie. Ale jakkolwiekby, czyż i z tem nie lepiej być pierwszym, niżeli ostatnim?

— Powiedziałem już pierwiej, — odpowiedział starosta, — dlaczego nie jesteśmy pierwszymi; ale dla zaspokojenia mojej kochanej pani dodam, że i ostatnimi nie będziem. Bo oto już i u nas wszystko jest gotowe do tego aktu i mogę to z pewnością zaręczyć, że chociaż sam zupełnie za tem nie jestem, mimo to najdalej *in triduo* województwo sieradzkie niezawodnie także wystąpi.

— Wystąpi? pewnie wystąpi? no i cóż?

Paryż 26 Sierpnia. (Z rana). Dzisiejszy *Moniteur* donosi, że Porta wydała kajmakanowi Moldawji rozkaz unieważnienia wyborów, poddania list wyborczych nowemu przejrzeniu i przystąpienia następnie w ciągu czternastu dni do nowych wyborów.

Moniteur donosi dalej, że stosunki dyplomatyczne z Portą przerwane przez mocarstwa, zostaną wkrótce na nowo zawiązane.

Genua 22 Sierpnia. *Corriere Mercantile* podaje jako pogłoskę, że dwa paropyły pod flagą neapolitańską przybyły z Marsylii do Neapolu, mając na pokładzie kilka skrzyń które miały niby zawierać cukier, ale przy rewizji pokazało się, że były pełne karabinów. Kapitan tych statków i kilku urzędników celnych neapolitańskich zostali aresztowani. (Neue Pr. Ztg.)

A N G I J A

London 24 Sierpnia. *Observer* wczorajszy podał następującą wiadomość: Dwór pozostanie przez środek 26 b. m. w Osborne, aby tam obchodzić dzień urodzin xięcia Alberta. W dniu 29 rodzina królewska ma przybyć do Balmoral, dokąd towarzyszyć będzie Jej Królewskiej Mości lord Clarendon. Gdyby można było zamknąć posiedzenia parlamentowe w sobotę, królowa byłaby tego dopełniła osobiście. Z powodu odroczeń i nieporozumień względem bilu o rozwodach, potrzeba było zmienić poczynione rozporządzenia dworu. — W tej chwili niemożna nawet napewno powiedzieć czy odroczenie nastąpi w środę lub we czwartek. Posiedzenie tajnej rady na którym ma być ułożona mowa tronowa, zostało odroczone i jeszcze na dłuższy czas odłożone będzie, jeśli narady lordów nad bilem o rozwodach przeciągną się dłużej. Dopóki nie będzie wiadomy los głównych przynajmniej środków prawodawczych dotąd nierozstrzygniętych, dopóty ministrowie nie mogą naznaczyć nieodwołalnie dnia zamknięcia parlamentu (patrz depesze).

— Czytamy w *Globe*:

W skutku znacznych wysylek wojska, armja nasza w kraju z 40 bataljonów piechoty linowej, zredukowana została na 14cie. Wprawdzie w tych dniach przybyć mają cztery pułki z morza śródziemnego, ale w to miejsce inne oddziały oddalają się. Dla utrzymania potrzebnej siły wojska i rezerwy w kraju, rząd postanowił jak można najspieszniej zarekrutować przynajmniej 20 nowych bataljonów. Pomimo tego powiększenia nie będzie potrzeba żądać od parlamentu większych funduszy, ponieważ w skutku oddalenia się posilków wysłanych do Indji, których żołd i wszelkie utrzymanie cięża od chwili opuszczenia Anglii rządowi wschodnio-indyjskiemu, skarb angielski ma teraz o 2 pułki jazdy i 24 pułki piechoty mniej do wydatkowania niż w budżecie przeznaczone było. Ale za to przed zamknięciem posiedzeń, ministrowie żądają pewno od parlamentu funduszu na milicję. (Neue Pr. Zeit.)

Morning Post przyznaje że ostatnie wiadomości z Indji są bardzo zasmucające, ale takiego rodzaju jakiego możemy się zawsze spodziewać wprost wojny i najniesłuszniejszym byłoby oceniać

je tylko ze strony niepomyślniej.

Dziennik ten zwraca uwagę, że powstanie nie wyszło za obręb prowincji Bengalu, i że prowincje Madras i Bombay nie przestają trzymać się wiernie i nie dają żadnego znaku odstępstwa. *Morning Post* mówi, że w każdym razie rozsądnem jest, że wojsko krajowe pilnie jest strzeżone, że wszelkie środki ostrożności są przewidziane przeciw wybuchowi jakiego buntu, i że gdyby nawet podobny przypadek miał miejsce, nie mógłby on liczyć na takie rezultaty jak w Bengalu, gdzie powodzenie było skutkiem zupełnie nieprzewidzianego i nagłego wybuchu.

Morning Post pokłada największe zaufanie w bliskim przybyciu do Kalkuty generała sir Collina Campbell i pierwszym krokiem naczelnego wodza będzie naturalnie mianowanie godnych następców w miejsce dwóch znakomitych oficerów armji angielskiej, którzy zakończyli życie w Indjach.

Samson i Himalaja o których przybyciu do Kalkuty donosi ostatnia depesza, mają na pokładzie 2000 ludzi. *Morning Post* dodaje, że na nieszczęście te dwa tysiące ludzi potrzebuje odbyć 976 mil trudnej drogi nim dojdą na miejsce, które można nazwać teatrem wojny.

— *Morning Herald* mówi, że długi opór Delhi przeciw wojsku angielskiemu nikogo niepowinien dziwić. Jestto najznakomitsza twierdza w Indjach i wiadomo, że posiada niezmiernie zapasy materjału wojennego. Rząd nasz nigdy niespodziewał się, żeby odebranie Delhi było rzeczą łatwą, a należy uczynić tu uwagę, że pora deszczowa zaczęła się obecnie i dla tego nie możemy nawet przypuszczać żeby stanowcze operacje rozpoczęły się przed listopadem.

Cokolwiek rząd dotąd powiedział i jakkolwiek udaje on fałszywą ufność, wszelkie nadchodzące tu szczegóły dowodzą według *Heralda*, że przesilenie ważniejsze jest daleko niż z początku mówiono. „Rzeczywiście taki jest stan tej sprawy, że potrzeba nam na nowo zdobywać państwo indyjskie i nie można zaprzeczać, że powstanie rozciągnęło się i rozciąga w sposób zatrważający i nie ogranicza się na samem wojsku.“

W obec tych smutnych faktów pierwsze środki przez rząd zaproponowane do przytłumienia powstania, wydają się być bardzo nędznymi. Jakże surowo należałoby gromić słabość posilków wysłanych do Indji, powolność użytych środków transportowych, zwołanie 10,000 ludzi milicji i nakoniec uporczywe utrzymywanie ze strony rządu że powstanie w Indjach nie ma rzeczywistej ważności. Że Anglja może wyjść z tryumfem z tych niebezpieczeństw i kłopotów, o tem niewątpimy wcale, ale to inaczej stać się nie może, jak gdy interessa prowadzone będą przez ludzi przejętych silnie ważnością ciężkiej odpowiedzialności, jaką przyjmują na siebie, kierowanych stanowczym postanowieniem walczenia energicznie ku przewycięzeniu powstania i gotowych użyć wszelkich ku temu celowi pomocniczych środków. (In. Belge.)

F R A N C J A.

Paryż 24 Sierpnia. Jak to zapowiadaliśmy wczoro-

A starosta tak mówił dalej:

— I powiem waszmość pannie tak szczerze, jak na spowiedzi, że jeżeli ta nasza konfederacja skończy się na manifestach i na drodze spokojnej naprawienie exorbitancji uzyska, to nic, to my tu i sami damy jej radę. Ale jeżeli przyszło wyruszyć w pole i z opponentami pogonić na ostro, to jak mnie Bóg miły! w wielkim jestem o nasze województwo frasunku. Bo ja, mówiąc pomiędzy nami, w żołnierstwo pana Załuskowskiego nie wierzę; w pana Zarembe wierzę, bo to i dawny żołnierz z saskiego wojska i major z pod komendy naszego dzisiajszego hetmana; ależ znowu on jakoś ani w wojsko szlacheckie, ani w tę sprawę, jak na teraz, nie wierzy. Tak tedy mówię, że jak zbawienie nam ten pan Bierzyński potrzebny. Inni nie są może mojego zdania, ale ja przez to wierzyć w to nie przestanę, że jest to i dzielniejszy człowiek, i cięższy żołnierz, nawet od samego Zaremby.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

gdzież to? kogóż panowie obieracie marszałkiem?

— Różnie to jeszcze teraz się mówi, dlatego trudno ominować z pewnością. Ale już to niby waha się wybór między mną a Załuskowskim. Ma niektóre *vota* za sobą Błeszczyński, ma też swoje Zaremba, ale Błeszczyński się nie utrzyma pewnie, a Zaremba na teraz ani chce wiedzieć o tem. A ponieważ ja dobrowolnie tego zaszczytu się zrzekam....

— A toż dlaczego? panie starosto! czy godzi się...

— Godzi się, moja pani, i bardzo. Patrno pani, włosy mi już zbieleły jak śnieg, ręce się trzęsą, kulbaka morduje.... jeszczeż żeby to mieć pod ręką jakiego krzepkiego a pewnego regimentarza, to możebyto i poszło: ale tu właśnie w tem najfatalniejszy jest sęk, że oprócz Zaremby nikogo takiego niemasz! Wiem ja jednego sieradzanina, który jest krzepki i dzielny i młody, ale ten nieborak daleko!

Tu starosta westchnął głęboko — a Kasztelanka mimowolnem mu zawtórzyła westchnieniem.

Panna xieni spojrziała na starostę, spojrziała na Annuncjatę, i — zażyła tabaki.

